

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Власенко Л.В.

Україна, м. Київ, Національний університет харчових технологій

В статтє рассматривается проблема психологических особенностей обучения чтению литературы на иностранном языке. Главным заданием при чтении есть стремление человека понять текст. Непонимание того, о чем идет речь в тексте, снижает интерес к нему, вызывает негативные эмоции и в итоге может свести усилия автора текста на нет.

В процесі навчання іноземних мов читання повинно займати чільне місце, проте останнім часом спостерігається недооцінка ролі читання при вивченні іноземних мов. Направленість на практичне оволодіння іноземною мовою призвела до посилення тенденції навчати розмовної мови, що виразилась в гіршому ставленні до читання в школі на уроках іноземної мови. Між тим дуже часто вміння читати повинно бути на першому місці, наприклад, в технічних і немовних вузах воно повинно стати основною установкою навчання. Цікаво відмітити, що люди, які багато читають іноземною мовою, зберігають уміння говорити цією мовою довше, ніж люди, що читають мало і під час вивчення мови не надають великої уваги інтенсивному читанню іноземною мовою [1].

Деякі лінгвісти приділяли велику роль дослідженню тексту, а саме І. Р. Гальперін писав, що текст – це повідомлення, яке об'єктивоване у вигляді писемного документа, який складається із цілого ряду висловлювань, які поєднані різними типами лексичного, граматичного і логічного зв'язку.

Дивлячись на читання як на особливий процес мовного спілкування, виділяють 2 основних і нерозривних компоненти:

- сприйняття надрукованого чи написаного тексту,
- осмислення прочитаного.

Для сприйняття усного і писемного мовлення необхідна безпосередня дія фізичних явищ на органи почуттів (сприйняття), що протікає як єдине ціле з впливом на людину, яка читає або слухає зміст тексту [2].

Якщо виходити із концепції В.А. Артемова, то можна вважати, що первинними фізичними властивостями тексту являється величина букв, їх шрифт, насиченість, тон. Значення слів і сутнісний зміст тексту не змінюється від того, надруковані темним чи світлим, чорним чи кольоровим шрифтом. До другорядних властивостей букви потрібно віднести структурні особливості їх написання, що дозволяють людині

відрізнати їх між собою. Як в усному мовленні немає нічого крім фізичних явищ звукової матерії, так і в писемному мовленні на людину діють тільки фізичні якості друкованих знаків. Писемні якості мови, що сприймаються людиною, не накладаються механічно на її фізичні властивості. Доказом може бути той факт, що якщо передати комусь лист на невідомій для нього мові, то сам по собі оптичний сигнал мови з його фізичними властивостями для людини, що читає, не буде отримувати мовне значення і суттєвого змісту. Дослідження показали обумовленість сприйняття тексту його зручністю читання. Звідси, навчаючи читання іноземною мовою, потрібно уважно ставитись до матеріалів для читання з точки зору їх зручності читання: розміру, відстані між рядками фону сторінки і використання кольорового шрифту. Для дорослих людей це має значення лише на початковому етапі навчання, коли навички читання ще не досить розвинуті. Далі, при читанні літератури по спеціальності, наприклад, технічних журналів, не рекомендується брати статті, які набрані дрібним шрифтом, так як труднощі, що пов'язані з розбірливістю шрифту, затримують темп читання, призводять до втоми, і в кінці кінців до небажання читати іноземною мовою. Поки читання не стало звичною діяльністю студентів, вони можуть відчувати труднощі, які пов'язані з іншим, ніж в алфавіті рідної мови, написанням букв та їх комбінаторикою в слові. Тому читання повинно протікати в заданому темпі. Останнє пов'язане з необхідністю привчити студентів до швидкого розпізнавання графічних символів. При читанні іноземною мовою, студент повинен володіти не тільки новим зоровим кодом, але й новою звуковою реалізацією оптичних сигналів. Викладач повинен чітко знати настільки кожен студент володіє читанням іноземною мовою. Слід зауважити, що швидкість читання іноземною мовою пов'язана з темпом читання рідною. Вважають навіть, що навички швидко читання автоматично переносяться з рідної мови на іноземну.

Читання вголос спрямоване насамперед на розвиток техніки читання, зокрема, перетворення зорових образів у слухові та артикуляційні. Воно також формує вміння об'єднувати мовні знаки в значущі відрізки, смислові комплекси, тобто синтезувати мовні одиниці, що має важливе значення на всіх етапах навчання. Чітке виділення наголосів, пауз, інтонації сприяє виробленню стереотипів синтагматичного членування тексту, характерного для даної мови.

На старших етапах навчання читання вголос може навіть завдати шкоди, особливо коли ним підміняють зріле читання про себе. Справа в тому, що швидкість читання вголос, тобто повне приговорювання тексту, має свої технічні межі: його темп не може перевищувати темпу усного висловлювання. Тим часом зріле читання здійснюється

значно швидше і стрибкоподібно. Точними дослідженнями встановлено, що зрілий читач читає не послідовно, а “блоками”, а іноді “абзацами” і навіть “по діагоналі” (всю сторінку відразу). Це досягається за рахунок так званої редукції (“стискування”) “звукової матерії” мови, що виявляється можливим лише при читанні про себе. Отже, постійне озвучування тексту незабаром починає гальмувати формування швидкісного читання.

Читання являє собою важливу діяльність, виконання якої базується на механізмі периферичного виділення в сумі з роботою центрів мозку. Пусковим механізмом цієї діяльності являється графічний знак. Сприймання графічних знаків і їх переробка засновані на законі єдності фізичних властивостей, сприйнятих якостей, мовленнєвих значень і змісту. Перекодування фізичних знаків і набуття ними визначеного змісту проходить по закону еталонного зв'язку і носить центральний характер. Але це не могло б існувати без фізичної дії графічного знаку на орган зору. Тому першочерговий механізм читання лежить в діяльності ока і зумовлений особливостями самого подразника – тексту, який являє собою набір графічних символів з їх фізичними характеристиками і в їх співвідношенні з мовним значенням і змістом. В процесі перекодування графічних знаків в суттєвий зміст особливе місце займає механізм ймовірного прогнозування. Без нього процес читання був би неможливий. Ймовірне прогнозування тексту, що читається, являється тим механізмом, який призводить до руху і в той же час сам зумовлений еталонним механізмом. Саме в цьому і бачать існування закону взаємодії сприйняття і розуміння при читанні. Слово, як фізичний подразник діє на зоровий аналізатор, спрацьовує складний механізм аналітико-синтетичної діяльності мозку, що включає в себе злиття даного подразника з еталоном, і впізнає його як одиницю, що несе якусь дану інформацію, притому одночасно усвідомлюються зв'язки цього слова з іншими словами фрази і зв'язок словосполучень між собою, утворюється акт розуміння написаного. Читання в цьому випадку повинно бути зрозумілим як процес впізнавання і інтерпретації інформації, закодованої в графічних сигналах по системі даної мови.

Отже, читання – це один із видів мовленнєвої діяльності, що має велике пізнавальне значення. Читання звичайно виступає не лише як мета, а й як засіб навчання самого читання, а також інших видів мовленнєвої діяльності.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. *Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке. – М., 1972. – с.9-10*
2. *Артемов В.А. Психология обучения иностранным языкам. – М., 1967.*